

PITANJA I ODGOVORI

HRVATSKI JEZIK U MOLITVI
SVETE KRUNICE

asopis Jezik u stalnoj rubrici Pitanja i odgovori nastoji odgovoriti na svako pitanje za koje smo ocijenili da je od općega interesa. Dosad je u njoj odgovoreno na dvjestotinjak pitanja i koliko znam, sva su pitanja postavili čitatelji Jezika ili prijatelji hrvatskoga jezika, nismo ih izmišljali radi rubrike. Samo na neka nismo odgovorili, na neka jer nismo stigli, na neka jer odgovor nije jednostavan, ali i takva čekaju svoj red.

Nismo posebno birali pitanja prema područjima, ima iz svih, ali mi se čini da su rijetka iz područja vjerskoga jezika. Ipak, nađe se i iz toga područja, kao upravo ovo na koje sada kanim odgovoriti.

Jedna je vjernica, očito revna moliteljica krunice, zapitala je li dobro što u molitvi krunice glagol dolazi na kraju:

Koga si Djevice u hramu prikazala.

Koga si Djevice u hramu našla.

Koji je za nas bičevan bio.

Koji je od mrtvih uskrsnuo.

I je li dobar zaziv:

Koji je za nas propet bio.

Propet može biti na raznim mjestima pa bi trebalo reći: *propet na križu.*

Od svih je književnih stilova vjerski stil kao cjelina najustaljeniji pa iz općega poznavanja jezika rekao bih da je dobro kako se krunica moli jer ona ima dugu tradiciju pa se to odražava i u jeziku. Glagol na kraju rečenice potječe iz onog vremena kad je u hrvatskome bio takav red riječi, glagol na kraju.

Što je u zazivu *Koji je za nas propet bio* dobro i bez priložne oznake *na križu*, to je

zato što se to u surječju u kojem se nalazi samo po sebi razumije, pogotovu što pret hodni zaziv glasi:

... koji je za nas teški križ nosio.

Ipak, trebalo bi provjeriti ima li u izvorniku *na križ* ili *na križu* ili nema.

Red riječi u krunici takav je jer ima višestoljetnu zapisanu tradiciju i lako ju je pokazati. I zaista, molitvenici pokazuju da je tako. Nisam išao u daleku prošlost, išao sam samo do 1920. godine i kad sam uzeo molitvenik Kruh nebeski, treće izdanje, Zagreb, 1921., vidio sam da je tako kao što je do sada navedeno. A tako je i u Malom misalu, Molitveniku za katoličku srednjoškolsku omladinu Ivana Kokota, Zagreb, 1940., u Malome molitveniku, Zagreb, 1972., Malom misalu – Po Kristu i s Kristom, treće izdanje KS, Zagreb, 1980. osim koje pojedinosti koja ne utječe na glavninu odgovora. Ipak da kažem da je tako i u posljednjem samo što umjesto *propet* stoji *raspet*.

Istina, ima molitvenika u kojima je red riječi pomiješan. U molitveniku Biserje sv. Ante, 9. izdanje iz 1927., od 15 zaziva sedam je s glagolom na kraju, a u osam je drukčije, ali se ne vidi razlog takvoj pomiješanosti. No u tome se molitveniku nalazi Krunica od 7 radosti Marijinih i u svih sedam zaziva glagol je na kraju po tipu:

Koji te je, Djevice neoskvrnjena, u nebo primio i za kraljicu neba okrunio.

Tako je i u četvrtome dijelu krunice koji je uveden posljednjih desetak godina:

... koji je na rijeci Jordanu kršten bio,

... koji nam se na svadbi u Kani objavio.

Te potvrde pokazuju da je tradicija čvrsta i da ju bez velikih razloga ne valja mijenjati.

No još nešto. Krunica se moli svaki dan na Hrvatskome katoličkom radiju i na Radiju Mariji, i većinom se moli s glagolom

na kraju, pa se tako moli i kad ju predmoli kardinal Vinko Puljić i kardinal Franjo Kuharić (snimljeno na magnetofonskoj vrpici). Nešto je drukčije kad predmoli papa Ivan Pavao II. Prva tri otajstva nisu s glagolom na kraju nego

... koji je uskrsnuo od mrtvih

... koji je uzašao na nebo

... koji je poslao Duha Svetoga,

ali posljednja dva opet s glagolom na kraju:

... koji je tebe na nebo uzeo

... koji je tebe, Djevice, na nebu okrunio.

Jasno je da to ne potječe od Sv. Oca, nego od onoga koji mu je priredio hrvatski tekst. Teško je reći zašto je priredio tako miješano.

Kad smo već kod moljenja krunice, onda je zanimljivo da i kardinal Puljić i kardinal

Kuharić u molitvi jasno izgovaraju *grješnik* i *bezgrješna*.

Prije svake krunice moli se uvodna molitva koja glasi:

O Isuse, ovo je tebi za ljubav i za obraćenje grješnika, ovo je tebi i kao naknada za uvrede koje se nanose bezgrješnom srcu Marijinu.

Tako predmoli i kardinal Vinko Puljić i kardinal Franjo Kuharić. Molitelji u Zdravomariji govore i *grešnici* i *grješnici*, kako kada koji, očito prema navikama i kraju odakle su, a dobrim dijelom jasno: *moli za nas grješnike*.

Sve ujedno upućuje na to da kardinalsko i molitelja *grješnik* i *bezgrješna* nije svjesno nego po jezičnome osjećaju.

Stjepan Babić

OSVRTI

KAKO POSTOJI HRVATSKI JEZIK

Na pitanje postoji li među južnoslavenskim jezicima i hrvatski kao poseban jezik, različit od srpskoga, dobivaju se, već prema razini na kojoj se predmet promatra, različiti, pa i pojmovno suprotni odgovori. Za objektivnoga promatrača nema dvojbe da, uzmemo li samo jedan primjer od mnogih, u Hrvatskoj *s kolodvora polazi vlak u toliko i toliko sati i minuta* (genitiv množine ženskoga roda), a u Srbiji *sa stanice polazi voz u toliko i toliko časova i minuta* (genitiv množine muškoga roda). To je tvrda empirička činjenica. Jedna od brojnih istovrsnih. One pragmatički dokazuju da hrvatski jest zaseban jezik, različit od srpskoga.

No nema dvojbe niti o tome da nije moguće postaviti skup glasovnih zakona i morfoloških promjena po kojima se iz praslavenskoga jezika mogu izvesti svi hrvatski organski govori i samo hrvatski organski govori. Po obilježjima svojega postanja tako među slavenskim jezicima hrvatskoga i nema. Na toj razini promatranja ima među njima samo jedan središnji južnoslavenski jezik koji je i hrvatski i bošnjački i srpski i crnogorski. Mladogramatičarsko jezikoslovlje nametnulo je i jako učvrstilo gledište po kojem je samo ta razina promatranja mjerodavna jer samo ona promatra jezik kao autentičnu organsku pojavu, a sve drugo je umjetno, pa zato sve to drugo treba i zanemarivati. Takvo je gledište suvislo, ali jednostrano. To je onda zlorabljeno kao obrazloženje za stav da je potpuno